1901. Negen en veertigste Jaargang. (Tweede Kwartaal.) No. 16

DE BAZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Jozl II : 1a, Blaast de bazuin!

Vrijdag 19 April 1901.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd, dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3 2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

CORR. M. BUITENL. KERKEN.

Zullen de Geref. Kerken van Nederland zich wenden tot de Kerken van Engeland in 't belang van Z.-AFRIKA?

De Kerkeraad der Geref. Gemeente te Vlaardingen *A* heeft besloten, door de Classis op de Prov. Synode van Z.-Holland het voorstel te brengen, om aan de Deputaten voor de Correspondentie met de Buitenlandsche Kerken te verzoeken, zich te wenden tot de Kerken van Engeland, en die Kerken te wijzen op den onrechtvaardigen en jammervollen oorlog in Z.-Afrika, opdat er van die Kerken een actie tegen dien oorlog mocht uitgaan.

Dat ook uit ons midden een krachtig getuigenis tot Engelands Kerken uitga tegen dien gruwel der verwoesting, is ongetwijfeld wenschelijk, ja, betamelijk, plichtmatig. Maar dan geschiede het door *al* de Geref. Kerken. Daarom vestigen wij de aandacht op het voorstel-Vlaardingen. Met opwekking tot navolging. En met den raad, dat in al de Provinciën een Kerkeraad deze zaak op de Classis, en een of meer Classes dezelve op de *e. k.* Provinciale Synode brengen. Indien dan al de Prov. Synoden een dergelijk voorstel aannemen, dan zullen, vertrouwen wij, de Deputaten v. C. m. Buitenl. Kk. geen gegrond bezwaar kunnen hebben tegen het voldoen aan zulk een verzoek. Zelfs indien enkele Prov. Synoden dat verzoek tot hen richtten, zouden ze allicht vrijheid kunnen vinden om die teedere taak op zich te nemen. De instructie der Depp. B. K. voorziet niet in dit geval; zij spreekt alleen van lastgeving der *Gener. Synode*; doch niemand zal beweren, dat een ingaan op een dergelijk verzoek van *Prov. Synoden* strijdig zou zijn met den geest der instructie en tegen de bedoeling der „Correspondentie."

Wie dus wenscht mede te werken tot een dergelijk optreden bij de Kerken van Engeland in het belang van onze Z.-Afr. stamverwanten, voor de eere van God en zijn Gezalfde, wiens Naam in dezen gruwelijken oorlog zoo snood wordt misbruikt en onteerd, toeve niet.

L. Lindeboom.

PLAATSELIJKE KERKEN.

WADDINGSVEEN, 11 April 1901. Bedankt voor de roeping dezer kerk door den Weleerw. heer J. Douma, predikant te Spijkenisse.

Namens den Kerkeraad,
H. Kempkes, Scriba.

—

KOUDEKERKE (Zl), 13 April 1901. Heden ontving de kerkeraad alhier het teleurstellend bericht, dat de Weleerw. heer Ds. J. H. Koers, predikant te Molenaarsgraaf en Brandwijk, voor de roeping onzer kerk heeft bedankt.

Namens den Kerkeraad,
P. Boone Sr., Scriba.

—

MOLENAARSGRAAF-BRANDWIJK, 14 April 1901. Tot innige blijdschap der gemeente maakte Ds. J. H Koers bekend, dat ZEw. vrijmoedigheid gevonden had, om voor de roeping naar Koudekerke te bedanken. Soli Deo Gloria!

Namens den Kerkeraad,
J. Brouwer Gz., Sriba.

—

SPIJKENISSE, 14 April 1901 Bedankt voor Waddingsveen door Ds. J. Douma van de kerk alhier.

P. Geldtelder, Scriba

—

ELBURG, 15 April 1901. Tot Herder en Leeraar dezer gemeente is b roepen de Weleerw. heer Ds. J. Vesseur, predikant bij de Geref. kerk te Langerak Geve de Heere, die alles bestuurt naar zijn eeuwig welbehagen, dat we de voor ons verblijdende tijding van ZEw mogen ontvangen: Ik kom tot u.

Namens den Kerkeraad,
J. Lipke.

CLASSEN.

Classis Woerden.

Class. Vergadering D. V. *Donderdag* 25 *April* 1901, te 9 uur, te *Alfen* Agendum gewoon.

Namens de roepende Kerk van Nieuwkoop,
K. B. van Diemen, *Praeses.*
G. van Middelkoop, *Scriba.*

—

Classis Enumatil.

Vergadering D. V. *Woensdag* 1 *Mei* te *Grootegast*; aanvang 9½ uur.

H. Scholten, *Corr.*

Zuidhorn.

—

Classis Stadskanaal.

Vergadering der Classis Stadskanaal 1 *Mei e. k.* Collecten: Theol. School, Hulpbeh. kerken en Em. pred. verzorging.

W. Fokkens, *Corr.*

St. 16.4.'01.

—

Classis Dordrecht.

De vergadering der Classis Dordrecht zal D. V. gehouden worden op *Woensdag* 1 *Mei en zoo noodig Donderdag* 2 *Mei* 1901, des voormiddags negen ure, in de Consistorie der Wilhelminakerk te Dordrecht

Praeparatoir Examen van den heer *C. Staal.* Opgegeven tekst: Markus 10 vs. 21. Exegese O. T., Ps. 22. N. T., Matth. 25.

Peremptoir Examen van den heer *D. Pol*, beroepen dienaar des Woords te Heerjansdam. Opgegeven tekst: Matth. 11 : 2—6. Exegese O. T. Ps. 22 en Maleachi 2. N. T. Hebr. 6 en 1 Petr. 4.

Namens den Raad der roepende Kerk van Zwijndrecht,
A. Knoll, *Praeses.*
W. Vliegenhart, *Scriba.*

—

Classis Zierikzee.

De Classis Zierikzee zal D. V. vergaderen op *Woensdag* 1 *Mei* 's morgens 11 uur.

De Correspondent,
D. Mulder.

Zierikzee, 15 April 1901.

PROVINCIËN.

Part. Synode van N.-Brabant en Limburg.

De Kerkeraad der Gereformeerde kerk te 's-Bosch, belast met de samenroeping der Part. Syn. van N.-Brabant en Limburg, deelt mede, dat voornoemde Synode zal gehouden worden op *Woensdag* 5 *Juni a. s.* te *'s-Bosch.* Gewone plaats.

Stukken voor het Agendum, opgave van de namen der Afgevaardigden, enz. worden ingewacht vóór 10 *Mei e. k.* aan het adres van ondergeteekende.

Namens den Kerkeraad voornoemd,
J. M. Mulder, v. d. m.

's-Bosch, 10 April 1901.

—

Prov. Synode van Groningen.

De Prov. Synode van Groningen zal D. V. gehouden worden *Woensdag* 12 *Juni*, voormiddags 10 uur, in de Ebbingekerk te *Groningen.*

Stukken voor de Agenda met de namen en woonplaatsen der Afgevaardigden met hunne Secundi worden vóór 18 *Mei* ingewacht bij den ondergeteekende.

Dinsdag 11 Juni rekendag.

H. Scholten, *Prov. Corr.*

Zuidhorn.

—

Prov. Syn. van Overijsel.

De samenkomst der Prov. Syn. van Overijsel zal D. V. 12 *Juni* plaats hebben te *Dedemsvaart.* Punten voor het Agendum en opgaven van de namen der Afgevaardigden met hunne Secundi, worden vóór den 11*den Mei* ingewacht bij den eerstondergeteekende.

De roepende Kerk van Dedemsvaart,
J. v. Henten, *Praes.*
N. Rooseboom, *Sriba.*

—

Prov. Syn. van Gelderland.

De Provinciale Synode van Gelderland zal D. V. gehouden worden te *Zutphen*, op *Woensdag* 12 *Juni a. s.* Aanvang *elf* uur. Wat voor het Agendum bestemd is, gelieve men aan eerstondergeteekende in te zenden tot en met 17 *Mei.*

Namens den Kerkeraad van Zutphen,
J. N. Lindeboom, *Pr.*
J. van Dijk, *Scriba.*

ONTVANGSTEN.

Voor een nieuw Kerkgebouw te Terwispel.

Een gedeelte coll. van Haarlemmermeer f 2,50, Ger. gem. Rottevalle f 5,18, door Ds. van Schelven van Amsterdam br. B. f 1, A. C. Amsterdam f 2, G. A. K. H. B. Utrecht f 1, M. B. Amsterdam f 2,50, N. N. Amsterdam f 2, O. Knottnerus K Z. Oostw. polder Groningen f 2, V. D. Meppel f 10.

P. A. Smilde, *Penn.*

Heerenveen, 15 April 1901.

—

Voor de Inw. Zending in den Z. o. h van Friesland.

Van br. J. H. te U.	f 2,50
K. Kraan te 's-Hage	- 1,00
M. Ubbens te Spijk	- 5,00
Gevonden in de collecte te Wartena	- 2,50

P. A. Smilde, *Penn.*

Heerenveen, 15 April 1901.

—

Prov. Kas voor Hulpbeh. kerken in Overijsel.

Van Lutten a. d. Dedemsvaart coll. f 6,35

Nu zijn er nog een drietal kerken, die niets zonden. De BB. wien deze mededeeling betreft, willen dit zeker alsnog ter harte nemen.

De Penningm.,
Scheps, v. d. m.

Deventer, 15 April 1901.

—

Art. 19 D. K. O.

Sedert 11 Januari ten behoeve der kas voor minverm. studenten in de Prov. Gelderland ontvangen:

Van de Geref. kerk te Oldebroek	f 6,37⁵
Hattem	- 12,06⁵
Geesteren-Gelselaar	- 11,50

Met beleefden dank. De kerken, die nog niet gecollecteerd hebben, wordt dringend verzocht zulks noodig te doen.

Namens Deputaten voor Art. 19,
H. Kuik, *Secr.-Penn.*

Putten o/d. Veluwe, 15 April 1901.

—

Voor 't Studiefonds in N.-Holland.

Van de kerk te:			
Hoorn	f 5,88⁵	Medemblik	f 2,88
Urk	- 15,—	Andijk	- 11,18⁵
Opperdoes	- 5,—	Enkhuizen	- 23,39

H Thomas, *Penningm.*

Purmerend, 15 April 1901.

—

Voor de Theologische School.

Boskoop ½ coll.	f 10,01⁵	Leiderdorp ½ coll.	f 11,45
Hazerswoude „	- 10,74	Noordwijk a/Z „	- 3,86
Hillegom „	- 4,67⁵	Rijnsburg „	- 10,—
Katwijk a/R „	- 5,18⁵	Sassenheim „	- 5,—
Katwijk a/Z „	- 7,50	Voorschoten „	- 6,81
Koudekerk „	- 2,96⁵	Zegwaart	- 12,40
Leiden *A*	- 19 90	Monster	- 7,—
Leiden *B*	- 17,07	Winterswijk „	- 11,77
Leiden *C* „	- 8,66⁵	Barendrecht	- 11,38

De Penningmeester,
van de Theologische School,
Dr. H. Franssen.

Zwolle, 13 April 1901, Potgietersingel 120.

—

Voor de Zending o. Heid. en Moh.

Door Hoofonderw. Ronner, uit 't busje der Chr. School te Winschoten f 4,68

(N. B. Het antwoord op uwe vraag luidt *ontkennend.*)

Door Ds. Wolsink v/d. kinderen van C. de K. te Steenwijk f 2,—

Gev. in 't kerkz. te Dwingelo voor Soemba - 1,—

***N. B.* Vermelding in dit blad geschiedt *alleen* op verzoek.**

Doesborgh, 14 April 1901.

B. de Moen, *Quaestor.*

—

ONMIDDELLIJKE WEDERGEBOORTE.

III.

Wie wel onderscheidt, leert wel. Bij de bespreking van de leer der onmiddellijke wedergeboorte is het van het hoogste belang, deze les ernstig ter harte te nemen. Wie haar verwaarloost, wikkelt zich in allerlei moeilijkheden en brengt anderen eer in verwarring, dan dat hij hun inzicht verheldert.

Drie vragen behooren bij dit leerstuk wèl uiteengehouden te worden.

De eerste luidt: op welke wijze werkt de H. Geest in het hart van den mensch? Blijft Hij buiten en op een afstand van hem staan en werkt Hij op hem slechts in langs de gewone wegen, waaraan wij in onzen omgang met menschen gebonden zijn, langs verstand en wil, door woord en voorbeeld? Of daalt de Heilige Geest in het hart van den mensch zelf neder, zoodat er tusschen hem en het innerlijk wezen van den mensch niets in staat, en Hij in den mensch inwerkt rechtstreeks, en onwederstandelijk?

Van deze eerste is de tweede vraag te onderscheiden. Indien n.l. het laatste het geval mocht zijn, dat is, indien de H. Geest in den mensch onmiddellijk tegenwoordig is en rechtstreeks zijne werking uitoefent, sluit deze rechtstreeksche werking dan niet het gebruik van middelen uit? Indien de werking des H. Geestes in het hart onmiddellijk is, ligt daarin dan niet opgesloten, dat het gebruik van middelen overbodig, onnut, ja zelfs verkeerd en schadelijk is?

En eindelijk komt dan de derde vraag aan de orde: indien de onmiddellijke werking des Heiligen Geestes in het hart van den mensch het gebruik der middelen niet overbodig of schadelijk maakt, hoe is dan het verband te denken, dat tusschen de onmiddellijke werking des Geestes en de werking der middelen bestaat?

Het antwoord op de eerste vraag trekt de grenslijn tusschen de belijders der souvereine genade en de verdedigers van den vrijen wil. Dat op de tweede vraag scheidt degenen, die de kracht der genademiddelen handhaven, af van alle zoogenaamde enthusiasten, die de genademiddelen overbodig achten of ze tot ijdele teekenen verlagen. En het antwoord op de derde vraag maakt scheiding tusschen de Gereformeerden eenerzijds en de Roomschen, Lutherschen e. a. aan den anderen kant, die de genade binden aan en opsluiten in het middel van Woord of sacrament. De verbinding van het drieledig antwoord verzekert aan de belijders der Gereformeerde religie eene eigene, onderscheidene plaats in de kerken der Christenheid.

De eerste vraag is in de Christelijke kerk aan de orde gekomen in den strijd van Augustinus en Pelagius.

Laatstgenoemde leerde n.l., dat de overtreding van Adam voor zijne nakomelingen geen gevolgen had dan alleen die van het kwade voorbeeld. Alle menschen waren niet van nature, maar werden eerst door hunne eigene zondige daden aan schuld en smet onderworpen. Zij waren niet dood en zelfs niet krank door zonden en misdaden, maar konden, indien zij wilden, zichzelf schikken tot deugd en de wet onderhouden. Wijl echter de zondige omgeving, waarin de menschen leefden, zoo grooten invloed op hen had, hun verstand verduisterde en hun wil verzwakte, was er van buiten af eene uitwendige genade van noode, die hun ter hulpe kwam in het onderhouden der wet. Die uitwendige genade bestond in de prediking van de natuurwet bij de Heidenen, van de zedewet onder Israël en van het evangelie onder de Christenen. Deze genade was en bleef dus geheel voorwerpelijk; zij was niet volstrekt noodig, zij bestond ook niet in eene herschepping of vernieuwing van den mensch, maar zij was alleen een uitwendig, van buiten af bijkomend hulpmiddel, om den mensch het volbrengen der wet en het verwerven der zaligheid gemakkelijker te maken. Voor eene inwendige, wederbarende, herscheppende genade was dus in het stelsel van Pelagius geen plaats.

Maar Augustinus was reeds, voordat Pelagius met zijne leer optrad, door studie der H. Schrift en in verband met zijne eigene levenservaring tot eene gansch andere opvatting van de genade gekomen. Vooral de vraag van Paulus in 1 Cor. 4 : 7, wat onderscheidt u, o mensch, en wat hebt gij, dat gij niet hebt ontvangen? wees hem bij deze leer der genade den weg.

De mensch was n.l. volgens Augustinus tengevolge van Adams overtreding dood in zonden en misdaden en had daarom aan eene uitwendige, helpende genade voor zijne zaligheid niet genoeg. Wel duidt Augustinus ook de uitwendige weldaden, zooals de verkondiging van het Woord, de bediening van de sacramenten, meermalen met den naam van genade aan. Maar deze genade is niet voldoende. Er moet eene andere, inwendige genade, eene genade des H. Geestes bijkomen, die den mensch wederbaart en beweegt tot het geloof.

Deze genade bestaat dus niet daar-

in, dat zij alleen uitwendig, leerend en vermanend optreedt en ons hulp en steun biedt bij het gelooven in Christus en het volbrengen van zijne geboden. Maar zij is eene inwendige genade, eene verborgen inblazing (inspiratio) Gods, eene instorting van geloof en liefde door den Heiligen Geest, eene mededeeling van kracht, die het verstand verlicht, den wil buigt en in ons al het goede schept. Zij wordt uitgedeeld niet naar eenige verdienste maar louter naar Gods barmhartigheid, uit zuivere genade, en werkt onafwijsbaar, onovertrefbaar, onwederstandelijk. Zij is eene aan alle goed werk in ons voorafgaande, eene alle goed werk in ons voorbereidende en werkende genade, en brengt in ons allereerst het vermogen, het willen tot stand, maar om daarna als medewerkende genade ook het doen zelf in ons voort te brengen. Zij geeft ons het vermogen, om te gelooven en lief te hebben, maar doet ons daarna ook gelooven en liefhebben metterdaad. Door haar verliest het verstand zijne blindheid, de wil zijne zwakheid. En de vermogens des menschen worden dus door haar niet onderdrukt en vernietigd, maar veeleer in hunne oorspronkelijke kracht en zuiverheid hersteld.

Nu wordt deze genade wel meermalen door Augustinus eene inwendige, verborgene, werkende, scheppende, maar nooit voorzoover mij bekend is, eene onmiddellijke genoemd. Toch is er geen twijfel aan, of hij heeft deze werking der genade in het hart van den zondaar als eene onmiddellijk werkende gedacht; maar dan altijd, indien de beteekenis dezer uitdrukking goed verstaan wordt. Augustinus heeft volstrekt niet gemeend, dat deze genade werkte buiten het instituut der kerk, buiten de bediening van Woord en sacrament om. Integendeel, hij heeft de werking der genade zoo sterk mogelijk gebonden aan de ééne, heilige, katholieke kerk. Maar onmiddellijk is de werking der genade bij Augustinus toch in dien zin, dat zij, schoon gepaard gaande met de genademiddelen, toch inwendig in het hart van den mensch onmiddellijk werkt, zonder dat er iets tusschen de werking des H. Geestes en hare vrucht, n.l. de vernieuwing van het hart des menschen, komt in te staan.

Dat blijkt in het algemeen reeds uit zijne leer van de alomtegenwoordigheid Gods. Want deze wordt door Augustinus niet zoo verstaan, dat God met zijn wezen binnen den hemel is besloten, en van daar uit de verte alle dingen ziet en bestuurt. Maar God is, schoon boven alle schepsel oneindig verheven, toch ook met zijn wezen in alle schepsel onmiddellijk tegenwoordig. Hij is geheel in den hemel en geheel op de aarde en geheel in beide en in alle ding, dat bestaat. Door niets wordt Hij in-, door niets wordt Hij uitgesloten. Hij is overal in zichzelven geheel. Er is wezenlijk onderscheid tusschen het zijn Gods en het zijn der schepselen. Maar desniettemin is Hij in alle dingen onmiddellijk, met zijn gansche wezen, tegenwoordig. In Hem leven wij, bewegen wij ons en zijn wij. Hij draagt zelf alle dingen rechtstreeks door het woord zijner kracht.

En hiermede in overeenstemming leerde Augustinus ook op het gebied des geestelijken levens, dat God met zijn Geest onmiddellijk tegenwoordig is en werkt in het hart zijner uitverkorenen, die Hij ten leven roept. Want de genade, door welke het leven in den dooden zondaar ingestort wordt, moge met uitwendige middelen gepaard gaan; zij zelve dringt in het hart door, is van geen verstandelijk inzicht of vrije wilsdaad des menschen afhankelijk, maar werkt door onafwijsbaar en onwederstandelijk. Zij raadt zoo aan, dat zij overreedt. Zij komt den mensch, die niet wil, op die wijze voor, dat hij wèl wil. Zij bewerkt zonder ons, zonder onze toestemming, zonder onzen wil, dat wij willen. En wanneer zij dan bewerkt heeft, dat wij willen, werkt zij vervolgens met ons mede, en doet het vermogen tot daad, het willen tot volbrengen overgaan.

In dezen zin verstaan, is de leer van de onmiddellijk werkende genade het kenmerk van alle anti-pelagiaansche theologie.

BAVINCK.

EEN STAP VOORUIT.

In de Stellingen van de Hoogleeraren der Theol. School (*de Bazuin* No. 12) werd uiteengezet, dat de Gereformeerde kerken de zorg voor de opleiding van de dienaren des Woords niet aan de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag mochten overlaten, zoolang deze op het standpunt bleef staan, dat zij bij hare oprichting voor zichzelve en voor hare School had ingenomen.

Die Vereeniging toch, opgericht vóór de doleantie, was in kerkelijken zin geheel neutraal. Van kerkelijk lidmaatschap was noch bij Directeuren, noch bij Curatoren of Hoogleeraren sprake. Volgens Statuten en Reglementen kunnen zij allen leden zijn van andere kerken dan de Gereformeerde.

Voorts is het verband, dat later, in 1891, tusschen de Vereeniging en de Gereformeerde kerken tot stand kwam, geheel onvoldoende; immers hebben de kerken trots dat verband, als het er op aankomt, over die Vereeniging en hare School niets te zeggen.

Alverder is Art. 2 der Statuten zoo geformuleerd, dat het — op zijn zachtst gesproken — de opvatting toelaat, dat de Gereformeerde beginselen de toetssteen zijn van de Gereformeerde belijdenisschriften.

En om niet meer te noemen, heel het standpunt der Vereeniging is van dien aard, dat het belangrijke wijziging moet ondergaan, eer de Geref. kerken er toe zouden mogen overgaan, om de zorg voor de opleiding geheel en al aan die Vereeniging toe te vertrouwen.

Op al deze punten worden de Stellingen van de Hoogleeraren der Theol. School thans zakelijk door *de Heraut* in hare juistheid erkend.

Zelfs zegt zij, dat zij zoo reeds in 1893 geoordeeld heeft.

En dit is ook zoo, maar dan toch met dit belangrijk, ook door haar zelf erkende, onderscheid, dat de noodzakelijkheid van de Statuten-wijziging der Vereeniging toen slechts in het algemeen werd uitgesproken, en dat zij nu het denkbeeld aan de hand doet, om deze Statuten-wijziging op den eerstkomenden Universiteitsdag aan de orde te stellen en eene Commissie te benoemen, die hierover een concept in gereedheid brengt.

En voorts wordt thans ook de mogelijkheid geopend, dat aan Art. 2 der Statuten eene zoodanige verklaring wordt toegevoegd, dat alle onzekerheid in de opvatting ervan geheel wegvalt.

Dat noemen we eene aanmerkelijke schrede voorwaarts. Laat de Vereeniging voor Geref. Hooger Onderwijs dus nu maar allereerst eens beginnen, om haar standpunt te herzien en hare Statuten te wijzigen. Dan kunnen daarna de kerken oordeelen, of en in hoever en op wat wijze de kerken hare eigene opleiding met die aan de School der Vereeniging in verband kunnen brengen.

Zonder twijfel ware het daarom veel beter geweest, als het denkbeeld eener conferentie tusschen Curatoren en Professoren van de Theol. School en de Vrije Universiteit eerst na de Statuten-wijziging aan de orde ware gesteld.

Want eerst als de Vereeniging haar vroeger ingenomen standpunt verlaten heeft, kan de inhoud van de andere Stellingen, door de Hoogleeraren der Theol. School gepubliceerd, in overweging komen.

Onder andere zal het dan eene belangwekkende discussie kunnen geven over de vraag, welk wetenschappelijk en universitair belang er toch door geschonden zou worden, als eene particuliere Vereeniging met de Gereformeerde kerken een contract sloot, waarbij zij de Hoogleeraren, vanwege de kerken tot de taak der opleiding geroepen, benoemde tot Hoogleeraren in de Theol. Faculteit, hunne bezoldiging aan de kerken overliet, en hen ook schorste of ontsloeg, wanneer de kerken dit deden.

Misschien daagt hierover later meer licht, en komt er dan vanzelf ook meer overeenstemming.

De winst, die aanvankelijk verkregen werd, geeft althans goede hope voor de toekomst.

KERKELIJKE STATISTIEK.

Het *Handelsblad* gaf in zijn nummer van 30 Maart een belangrijk overzicht van de kerkelijke gezindten der bevolking van Amsterdam, ontleend aan de bijlage van het eerste Maandbericht van het Bureau van Statistiek der gemeente Amsterdam over het jaar 1901.

Daaruit blijkt, dat de bevolking der hoofdstad van 224,035 inwoners in het jaar 1849 gestegen is tot 510,853 inwoners in het jaar 1899, en dat, wat godsdienstige richting aangaat, het sterkst zijn toegenomen diegenen, die zich opgaven, als tot geen kerk te behooren.

In 1879 bedroeg hun getal slechts 1155; in 1889 steeg dit reeds tot 6993; maar in het jaar 1899 bedroeg dit getal niet minder dan 30157, dat is bijna 6 percent van de geheele bevolking.

Voorts toont het overzicht aan, dat deze onkerkelijken meest voortgekomen zijn uit de kringen der Protestanten Want de Roomschen gingen van de jaren 1849 tot 1899 (in verhouding tot de andere kerken) met eene stijging van $7^1/_2$ percent vooruit; de Joden namen evenzoo met 3 percent toe; maar de Protestanten daalden ongeveer 12 percent.

Toch was de daling niet bij alle Protestantsche kerken even groot.

De Christ. Geref. gemeente telde bijv. in 1849 slechts 600 leden, maar steeg in 1889 tot 4855. In 1899 daalde zij weder tot 1807 leden, omdat in de voorafgaande jaren de Vereeniging met de Nederd. Geref. kerk tot stand gekomen was. Maar deze Nederd. Geref kerk, ofschoon in 1889 niet minder dan 27713 leden tellende, ging in de laatste jaren niettegenstaande de vereeniging met de Christ. Geref. kerk sterk achteruit, en telde op den 31 Dec. van het jaar 1899 niet meer dan 20527 zielen.

Evenzoo gingen de Evangelisch en de Hersteld Lutherschen, de Waalsch Hervormden. de Engelsche Episcopalen en Presbyterianen achteruit. Maar de Ned. Hervormden, ofschoon tusschen de jaren 1879 en 1889 van wege de doleantie sterk verminderd, gingen in de laatste tiental jaren weer met 1 percent vooruit.

Over het algemeen bevestigt deze statistiek, wat reeds van tevoren zoo ongeveer vermoed worden kon. Met belangstelling doet zij uitzien naar de resultaten, welke de laatste volkstelling voor het geheele rijk ten aanzien van de kerkelijke gezindten opleveren zal.

BAVINCK.

DE GEMEENSCHAP DER HEILIGEN.

ELKANDER STICHTEN.

XXXII.

In een lichaam werkt het eene lid op het andere; is een lid krank, door eene ingedrongene smetstof, dan deelt zich het gif aan de naaste leden, en soms aan het geheele lichaam mede; omgekeerd heeft heel het lichaam bate, bij den welstand van de leden in het bijzonder.

Naardien het ook in de gemeente alzoo staat, zijn hare leden schuldig elkander te stichten, dat is, te prikkelen, te sterken in het goede, door elkander een goed voorbeeld te geven, en alles te vermijden, wat aanleiding geven kan om elkander tot het kwade te brengen en van het goede af te houden.

Hiertoe wekt de Schrift ons veelvuldig op. De geloovigen zijn bestemd om schijnende lichten te zijn in den hen omringenden nacht der zonde, Fil. 2 : 15. 't Is opdat de menschen, hunne goede werken ziende, God verheerlijken zouden, Matth. 5 : 13—16. Ook zijn zij schuldig elkander in het goede op te bouwen, door elkander in het goede voor te gaan, 1 Thess. 1 : 7. Inzonderheid rust op den ambtsdrager de plicht om een voorbeeld in het goede te zijn, en niemand ergernis te geven; wees een voorbeeld den geloovigen in woord, in wandel, in geest, in geloof, in reinheid, zegt Paulus tot Timotheüs, 4 : 12, vgl. Tit. 2 : 7, 1 Petr. 5 : 3.

Voorzeker blijft het ook hier bij het onvolmaakte; er wordt niemand gevonden, die ten allen tijde en in alle opzichten na te volgen is. Wie zich dan ook voordoen zou als iemand, die tot model strekken kan voor anderen, tot toonbeeld van het volkomene, zou er mede toonen, dat het hem aan alle kennis van zichzelven ontbrak. Maar dat neemt niet weg, dat er bij den mensch een toenemend jagen naar het volmaakte gevonden kan worden, dat zich in zijne woorden en werken naar buiten openbaart. En dat is het juist, waarin het van ons geëischt voorbeeld bestaat. In ons leven naar buiten moet zich verraden, dat er in ons verborgen binnenste eene oprechte en wassende begeerte gevonden wordt, om van alle zonde gereinigd en tot alle goeds bekwaamd te worden. Dan is men van zelf anderen ten voorbeeld, dat is, iemand, op wien men elkander wijzen kan, en zeggen: doe als hij; jaag hem in het goede na, en toon dit gelijk hij, in al wat gij doet.

Dat de plicht om elkander ten voorbeeld te zijn onder de plichten van een Christen eene eerste plaats inneemt, kan spoedig aangetoond. Er gaat van het goede voorbeeld eene machtige kracht van aantrekking uit in ontvankelijke harten; de werking van het slechte voorbeeld op hen, die tot het kwade geneigd zijn, is niet minder sterk ten goede, als het kwade voorbeeld sterk is ten kwade op hen, die tot het kwade geneigd zijn. Tevens zit er in het goede voorbeeld eene kracht tot overtuiging van hen, die aan de mogelijkheid van een Christelijk leven twijfelen. Hoe velen vragen zich af, of het leven, dat de Schrift van ons wil, geen onbereikbaar ideaal is! Welnu, de Christen, die zijne broederen ten voorbeeld strekken kan, beantwoordt door zijn leven deze vraag ontkennend; hij bewijst het geloof door zijn werk. De zegen, die er van het goede voorbeeld uitgaat, breidt zich wel allereerst over onze naaste omgeving uit, maar beperkt zich tot deze niet; integendeel werkt het goede voorbeeld, door tusschenkomst van deze, zegenrijk op een wijden kring om ons heen, niet slechts op hen, die verre van ons zijn, maar ook op hen, die na ons komen, getuige de voortdurende werking van het voorbeeld der voorvaderen op het nageslacht. Dit mocht ons prikkelen tot een voorbeeldig leven, vooral dan, als wij, wegens meerdere gaven of wegens gezag over anderen, grooteren invloed op onze omgeving, maar daarmede ook grootere verantwoordelijkheid hebben.

Het geven van een voorbeeld ten goede sluit het vermijden in zich, van al wat ergernis geven zou. Ergernis geven wordt gemeenlijk opgevat als het doen van iets, dat den broeder onaangenaam stemt, omdat het hem ergerlijk is, zoodat hij er zich met weerzin afwendt. Ook in de Schrift komt het in deze beteekenis voor, bv. Matth. 15 : 12. Schoon het ook daar ter plaatse, waar het zoo genomen wordt, toch eenigszins de gewone voorstelling in zich sluit, welke de Schrift doorgaans uitsluitend er aan verbindt. 't Is die van iets te doen, waaraan de naaste zich tot eigen schade aan stoot. Men denke aan iemand, die een ander een steen voor de voeten legt, waarover deze gevaar loopt te struikelen.

Niet alle ergernis echter, die genomen wordt, is eene gegevene ergernis. Men ergerde zich aan Johannes, den Dooper, omdat hij optrad als een, die van deze wereld niet was, en zeide: hij heeft den duivel. Men ergerde zich aan Jezus, omdat Hij kwam, etende en drinkende, zelfs met tollenaren en zondaren, en heette Hem een vraat en wijnzuiper, vriend van tollenaren en zondaren. Matth. 11 : 18, 19. Nog meer voorbeelden van eene genomene ergernis worden ons in de Schrift gegeven. Paulus zegt ons, dat Christus van wege zijn kruis heel Israel ten ergernis was. God zelf had trouwens gezegd: zie, ik leg ik Sion een steen des aanstoots, en eene rots der ergernis! Wat ergerden de Joden zich bovendien niet aan des apostels vrijheid in Christus, als hij den Heidenen een Heiden werd, of aan den rijkdom van zijn evangelie, als hij het aan alle volken der wereld verkondigde!

Genomen is de ergernis dan, waar plichtmatige handelingen voor den naaste aanleiding tot zondigen worden; handelingen, waaruit hij alleen ten gevolge van zijne weigerachtigheid om ze als plichtmatig te erkennen, aanleiding tot zondigen neemt.

Zulke handelingen na te laten, omdat de naaste er moedwillig aanstoot aan neemt, zou zooveel heeten als »het goede vrijwillig overleveren in de gevangenschap van het kwade." »Wie halsstarrig weigert om zich beter te laten onderrichten, heeft de gevolgen er van, hoe droevig zij ook zijn mogen, uitsluitend aan zich zelf te wijten." Hierbij worde echter in het oog gehouden, dat men, alvorens iets te doen, waarvan men berekenen kan, dat het den naaste prikkelen zal tot zonde, op goede gronden verzekerd moet zijn, dat God ons geboden heeft het te doen. Heeft Jezus ons niet geboden om geene parelen voor de zwijnen te werpen? Als wij met duivelachtige menschen te doen krijgen, wien alle woord, over het heilige tot hen gesproken, tot vloek of spot prikkelt, moeten wij liever spreken door te zwijgen, dan aanleiding geven, dat er met slijk naar het heilige geworpen wordt.

Wat de gegevene ergernis betreft, zoo behoort men te onderscheiden tusschen ergernis, gegeven door slechte handelingen, en ergenis, gegeven door handelingen, die op zich zelve aangemerkt, onzondig of rechtmatig zijn, maar met opzicht op de zwakheid van 's broeders geweten nagelaten moesten zijn.

Wat de eerste soort ergernis betreft, men kan ze geven door het doen van zonden, maar ook door nalaten van het goede. Op het laatste dient gelet. Petrus gaf niet alleen ergernis, toen hij zijnen Heer verloochende, maar ook toen hij de broederen tot het kwade aftrok door zich te onttrekken aan de gemeenschap der broederen uit de Heidenen. De vele voorbeelden, die wij in de Schrift vinden van heiligen, die in grove en geruchtmakende zonden vielen, moeten ons tot een waarschuwend baken zijn. Die staat, zie toe, dat hij niet valle; vooral zij, die op hoogten staan, moeten voorzichtig zijn, daar het gevaar van vallen grooter wordt, naarmate men stijgt, en het neerstorten van eene hoogte ernstiger is, dan een val op den vlakken weg. Dat heilige vrees ons steeds vervulle; er is reden toe; blijkens het woord, eens door Jezus over het ergeren der kleinen gesproken: »Wee den mensch, door wien de ergernis komt; het zou hem nutter zijn, dat een molensteen om zijnen hals gedaan ware, en hij in de zee geworpen, dan dat hij één van deze kleinen zou ergeren." Voorzeker, ook voor deze zonde is vergeving, maar de hand der genade moet vaak door bange duisternis heen gezocht.

v. ANDEL.

VOLKSNOODEN.

Voor de Zenuwlijders.

De „Vereeniging tot Christelijke Verzorging van Zenuwlijders in Nederland," wier oprichting wij in *Sept.* j.l. mochten mededeelen, is bij aanvang voorspoedig. Haar ledental klom reeds tot bij de duizend, op tien plaatsen kwamen Afdeelingen, en 30 Corporaties traden toe.

De eerste Algem. Vergadering, D. V. te houden *Dond.* 25 dezer, 's nam. 1 uur in „Irene" te UTRECHT, *Keistr.*, kan al dadelijk zeer belangrijk worden. Men lette slechts op dit gewichtig voorstel van het Bestuur: *De Vergadering machtige het Bestuur tot het sluiten van eene geldleening en het aankoopen van een geschikt terrein.* Door den Voorz. Ds. *Notten* en de Doctoren *Dupont* en *Schuurmans Stekhoven* zal een rapport worden uitgebracht over *de beste wijze van verpleging van Zenuwlijders.* Dat rapport en de bespreking daarvan zal ongetwijfeld van groote beteekenis zijn voor de jeugdige Vereeniging. Van de keuze, die de Vereeniging doen zal uit de verschillende wijzen van verpleging dezer lijders en lijderessen, zal veel afhangen voor den arbeid en de toekomst der Vereeniging.

Ten zeerste steunen wij het dringend verzoek van het Bestuur aan Corporatiën en Afdeelingen, om afgevaardigden te zenden. Vooral nu het getal *Afdeelingen* nog klein is, is het noodig dat ook de 30 Corporatiën (*Kerkeraden* e. a.) helpen zorgen voor een behoorlijk getal *stemhebbende* leden der Alg. Vergadering. Opdat deze met vrijmoedigheid over het voorstel van het Bestuur een beslissing kunnen nemen. Ook correspondenten, leden en begunstigers worden opgewekt deze Vergadering bij te wonen.

De lezers van *De Bazuin* zullen zich herinneren, dat deze Vereen. is ontstaan op aandrang en door mede-voorbereiding van de Vereen. tot *Chr. Verz. v. Krankzinnigen en Zl.*, omdat zij de handen vol heeft met de Krankzinnigen. Reeds te lang was de arbeid voor de Zenuwlijders daardoor belemmerd. Niemand zie deze Vereeniging dus aan als eene concurrente, ieder begroete haar vriendelijk als eene mede-arbeidster van de gezegende V. t. *Christ. Verz. v. Krankzinnigen.* Het Bestuur heeft niet stilgezeten, en is blijkbaar voortdurend op zijn post. De roepende nood der vele duizenden Zenuwlijders maakt het zeer gewenscht, dat de Vereeniging eerlang een terrein hebbe en eene Stichting opene.

Wij bevelen deze Vereen. en de a.s. Vergadering vrijmoedig aan in de biddende en werkende liefde van allen die iets verstaan van het woord des Heeren Jezus: *„Zalig zijn de barmhartigen, want hun zal barmhartigheid geschieden."* *Matth.* 5 : 7.

Er is al zoovee te doen .... Het houdt niet op .... 't Is zoo, mijn broeder en zuster. Doch — is dat een reden om u te onttrekken aan *dit* goede en noodige werk? Is het niet heerlijk, dat God ons tot zooveel en velerlei arbeid de gelegenheid, de krachten en gaven wil schenken? Zijn wij armer geworden aan geld en aan geestelijk goed door onze offers voor Kerken, en Zending, en Scholen, en Stichtingen der ontferming? Zal God niet uit de volheid van Christus ons alles schenken wat we behoeven voor al den arbeid, waartoe Hij zelf ons roept en verwaardigt?

Zoo gansch terecht zegt Ds. *Feringa*, in zijn opwekkend woord voor deze Vereeniging:

„Iemand vraagde eens aan de moeder van een groot gezin, hoe het kwam, dat een gezin van zóóveel kinderen haar niet te zwaar was. En het antwoord luidde: „Ik kreeg dat gezin niet ineens. God gaf ze mij een voor een."

Zoo heeft nu God telkens met allerlei werk van barmhartigheid gedaan. Epileptici en ziekenverzorging, weezen en idioten, diakonessen en doofstommen, blinden en krankzinnigen, haveloozen en verwaarloosden, en al wat meer in verband staat met het groot gezin van der Christenen barmhartigheid — dat alles geeft God niet ineens, maar Hij doet deze belangen vooroptreden een voor een.

Zoo *nu* de Zenuwlijders."

Weet ge, wat een bezwaar, een fout, een zonde is? Dit: dat de offers voor dezen en anderen arbeid hier en daar aan een zeker getal bekende milddadige en ijverige voorstanders van den arbeid in de Kerk en het Koninkrijk Gods worden overgelaten. Van zulke broeders en zusters wordt daardoor meermalen te veel verwacht en soms ook gevraagd. Maar als allen iets doen, en ieder „naar zijn vermogen" — niemand mag meer doen — dan kan ook nog menige arbeid, die reeds aan de poort staat, geholpen wor-

den, zonder dat het een het ander schaadt, en tot sterking van aller handen en verkwikking van aller harten. Ook met het oog daarop zal tot zegen zijn de behartiging der opwekking: *„En laat ons op elkander acht nemen tot opscherping der liefde en der goede werken. . .”* *Hebr.* 10 : 24. Menigeen in de gemeente heeft *behoefte* aan opwekking en *drang* der liefde. Denzulken onthoude men dezen broeder- en zusterplic t dan ook niet; gedachtig, dat ook het warme hart en de vaardige hand en voet voor het werk des Heeren een gave is, voor welker bezit niet ons, maar alleen den Vader aller barmhartigheid de eere toekomt.

En daarom, niemand klage bij de toeneneming van het werk over het *moeten*, maar danke van blijder harte voor het *mogen* steunen van al dien arbeid door geven en werken en bidden. Zóó zal God verheerlijkt worden van wege de groote dingen, die Hij doet door het arme en onedele en verachte der wereld, naar Zijn welbehagen. 1 *Cor.* 1 : 26 v. v

---

De *meeting* betreffende den *Vaccine-dwang*, die we onlangs in het gezicht stelden, kan *vooreerst* NIET gehouden worden. Uitstel zal echter, naar we mogen hopen, geen afstel zijn.

Over dit volksbelang hebben we eerstdaags iets goeds mede te deelen.

Dat intusschen het getal leden van den *Bond tegen Vaccine-dwang* toeneme. Adres: de heer *J. Jansen*, ROTTERDAM, Oppert.

L. LINDEBOOM.

N.B. De Vereeniging tot *Chr. Verz. v. Krankz.* zal D. V. hare Alg. Verg. houden te *'s-Hage, Dond.* 30 *Mei*. Corporaties en Afdeelingen, en elk 10tal leden uit plaatsen (en omgeving) waar nog geen Afdeeling is, kunnen vóór 3 Mei voorstellen, wenken, vragen enz. voor de *Agenda* der A. V. inzenden bij den heer S. Baron van Heemstra te *Amsterdam*, Keizersgracht, 647.

IN MEMORIAM.

Den 5en April 1901 overleed te De Leek op 90-jarigen leeftijd

Gerhard Friedrich Stuckwisch,

Emeritus predikant van de Geref. kerk te *Zevenhuizen*.

Met buitengewone, bijna aartsvaderlijke kracht en helderheid van geest wandelde hij in ons midden; tot den laatsten dag leefde hij mede met zijne gansche omgeving.

Was hij met krachtigen geest door den Heere begaafd, hij was tevens een man met een warm hart en een liefdevol gemoed.

In zijnen grijzen ouderdom droeg hij nog de belangen van zijn gezin met voorbeeldige zorg; vonden kerk en school alhier in hem een vurigen vriend; waakte hij voor het koninkrijk Gods als een man des gebeds.

In zijn grijzen ouderdom beteekende hij voor ons die hem gedurig ontmoetten, meer dan hijzelf kon vermoeden; we zagen in hem den vertegenwoordiger van een geheel ander geslacht, een levend monument uit een anderen tijd, een schoonen brief, die ons meldde de geschiedenis van vervlogene jaren, hij was voor ons een trouwe gezant uit de schoone dagen der Scheiding, de dagen der geboorte van vrije kerken in ons vrije vaderland.

In Engler, een dorp in het koninkrijk Pruisen, zijn geboorteplaats, zocht Ds. Stuckwisch onder leiding zijns vaders, reeds in zijne jeugd naar de waarheid van des Heeren Woord, dat destijds maar zelden een warmen verdediger vond.

Op jeugdigen leeftijd verliet hij zijn vaderland en trok naar de provincie Groningen, om zich geruimen tijd in Wildervank te vestigen.

De dorst naar waarheid en gerechtigheid, welken hij voor dien tijd al gevoelde, werd daar gelescht; want daar dronk hij mede uit den stroom van geestelijk leven; welke toen ontsprong en weldra zou bruisen door geheel Nederland; daar doorleefde hij mede de heerlijke voorjaarsdagen van het geestelijk leven der 19e eeuw.

Diep gevoelde hij mede de bange vraag, welke duizenden aangreep: „Heere, wat moet ik doen, opdat ik zalig worde?” en verheugd in God juichte hij met vele anderen: „Wij dan, gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God.”

Bij de vriendenkringen in Wildervank, vele malen door Ds. de Cock geleid, sloot Ds. Stuckwisch zich aan; met die heilbegeerige mannen en vrouwen gevoelde hij zich burger van het onvergankelijk, hemelsch koninkrijk.

Na korten tijd slechts legde hij belijdenis des geloofs af in het midden der nog jonge gemeente.

De liefde tot het koninkrijk Gods wekte bij hem lust om den Heere in het evangelie te dienen; de vrienden in Wildervank sterkten zijne begeerte, zijn vurig verlangen.

Eenige jaren van voorbereiding onder leiding van de predikanten De Haan en Poelman te Groningen bleken voldoende om hem in 1854 beroepbaar te stellen voor de kerken in Nederland.

37 jaren was hij werkzaam in de bediening des Woords en der Sacramenten.

8 jaren mocht hij te Marrum in Friesland, 29 jaar te Zevenhuizen in Groningen den raad des Heeren verkondigen; niet als een klinkend metaal of luidende schel, maar gedreven door de liefde van Christus.

Tot zijn 80e jaar bleef hij in het harnas strijdende voor de eere des Drieëenigen Gods.

10 jaar van gezegende rust werden hem nog gegund in het midden van de kerk te De Leek.

Noode kunnen we hem missen, onzen grijzen vaderlijken vriend; doch de Heere riep hem op tot de eeuwige rust, tot loutere verheerlijking Gods.

De Heere, die wenkte, is der vaderen God, die een iegelijk beloont naar het werk zijner handen en spreekt tot een ijverig gezant: „Wel gij goede en getrouwe dienstknecht, over weinig zijt gij getrouw geweest; over veel zal ik u zetten; ga in in de vreugde uws Heeren.”

Zij dit mede tot troost voor zijne bedroefde Gade en treurende Kinderen.

H. J. HEIDA Ez.

De Leek, 10 April 1901.

Scheurkalenders in de Kazerne.

Door Ds. Loois, Pernis: van de Jongedochtersver. „Dient elkander door de liefde” . . . . . f 2,50

Door J. J. Sterk, Huisvader v. h Milit. Tehuis, Deventer: van de afdeeling v. d. Ned. Milit. Bond, aldaar . . f 2,00.

Met dankzegging en aanbeveling,

E. KROPVELD.

Rijswijk, 12 April 1901,

Zuid-Oosthoek van Friesland.

In hartelijken dank ontvangen voor bedeeling: een pakket gedragen en nieuwe kleedingstukken van een arbeider te Tzum. Dat pakket was ons recht welkom, omdat het wat goeds was, en omdat het van een werkman was. Van Mijnh. en Mevr. Meijling te Voorschoten oude of gedragen kleederen, 2 manden en 2 zakken vol, te veel om stuk voor stuk op te noemen; van Mej. Wed. H. J. de Jong-Knap te IJlst, een pakket nieuw gemaakte kleedingstukken. Dit is in dezen winter of voorjaar al voor de tweede maal; die vriendinnen, leden der Geref. kerk te IJlst, komt ook bizonder dank toe. Onze God zegene ook haar bizonder; het pakket bestond uit 1 laken, 12 hemden, 2 paar kousen, 1 paar sokken, 6 bonte kussenssloopen.

Uw al er dankbare Vriend en Broeder in Christus,

J. WOUDA,

Correspondent van Jachin.

Oranjewoud, Heerenveen, 15 April 1901.

De 65.000 dollars, die gegeven waren voor een marmeren eerepoort, in plaats van de eerste opgerichte, voor admiraal Dewey, den held van Manila, zullen aan de gevers worden terugbetaald, en de 200000 ingeschreven dollars niet aangenomen. De Amerikaansche held is gedaald in de volksopinie. Men zegt, omdat hij het huis, dat de natie hem geschonken had, aan zijne vrouw heeft gegeven, en omdat hij er in bewilligde, candidaat voor prezident te zijn. Zijn godsdienstige richting, met het laatste huwelijk getoond, zal er ook wel geen goed aan gedaan hebben.

—

Pater J. M. Cleary van Sioux City heeft onlangs den Paus bezocht. De pater twijfelt er niet aan, of de toestanden zijn zoo, dat de wereldlijke macht des Pausen zal hersteld worden. — Dat kon wel meer een wenschen zijn van den pater dan een dadelijk gelooven.

—

Een negerslaaf stond, een groot pak dragende, gereed om zich in de boot te werpen van een door noodweer zinkend schip. De matrozen zeiden hem, het zware pak op 't schip te laten, daar dit niet meer in de boot kon. Zijn bidden en smeeken kon hier niets aan veranderen. Hij zag het gevaar ook wel in. Daarop besloot hij, zelf op 't schip te blijven, en gaf het pak over met de teedere opdracht aan de matrozen, om het aan zijn adres te bezorgen, na den inhoud gekust te hebben. . . . . Het waren twee kinderen, die hij beloofd had bij den vader te zullen bezorgen. . . . De kinderen werden aldus gered, maar hij zonk met het schip in de diepte. — Zoo toonde de zwarte blanke liefde te bezitten.

—

In N.-Amerika hebben vroegere officieren van het Heilsleger zich opnieuw georganiseerd om op denzelfden voet voort te arbeiden onder den naam van „Christian Comrades”. Men spreekt van 7000 personen, die hiertoe het Heilsleger vaarwel zeiden. Zij willen dezen arbeid van inwendige zending Nationaal maken, met hoofdkwartieren te New-York.

Ingezonden.

TOON EN INHOUD.

Ieder schrijft op zijne wijze. Vooral in de wijze, waarop geageerd wordt tegen iemand, met wien men het niet eens is, wordt het verschil gemerkt. De een schrijft kruipend beleefd, een ander meesterachtig stout. De een zegt het fijn scherp, een ander plomp verloren. De een laat tusschen de regels niet onduidelijk heel wat krenkends lezen, een ander schrijft precies zóó als hij denkt.

Nu is de toon geen onverschillige zaak: hij moet in overeenstemming zijn met den inhoud en mag nooit opzettelijk kwetsend wezen. Het is echter opmerkelijk, hoe ook in de beoordeeling hiervan, sympathie of antipathie dikwijls parten speelt. Ben ik het met iemand eens, en hij schrijft wat scherp, dan heet het: dat was raak. Ben ik het met iemand niet eens, en hij slaat den spijker juist op den kop, dan heet het: dat was onbroederlijk, of kwetsend scherp.

Ofschoon ons de toon niet onverschillig behoort te zijn, moet toch meer op den inhoud worden gelet. En vooral, waar het hoogst gewichtige en heilige belangen geldt, mag men door geen toon misleiden, noch zich door den toon laten misleiden.

Welnu, de onderwerpen, waarover thans in onze bladen geschreven wordt, zijn ernstig. Laat ieder daar ook helder en klaar over schrijven, en laten de lezers niet blijven staan bij de vormen, maar vooral over den inhoud nadenken.

Het geldt niet alleen de *opleiding* tot dienaren des Woords, wat reeds belangrijk genoeg is; maar het geldt ook *de leer*, en dat wel de grondwaarheden, die ons heilig zijn, en waarvan de toekomst der Gereformeerde kerken voor een groot deel afhangt.

Roeping is het in onzen tijd, voor allen die meeleven en van harte belang stellen in de dingen des Heeren en in den bloei der kerken, nauwkeurig na te gaan, wat er geschreven wordt, en zij moeten daarover zooveel mogelijk onpartijdig en biddend nadenken. Zij moeten „beide partijen” hooren. Niet alleen *de Heraut* lezen, maar ook *de Bazuin*. Niet denken: als *de Heraut* iets zegt, dan is het uit; zich ergerende, als *de Bazuin* een gansch ander geluid geeft. De kerken sterven den dood der versteening, als één alleen geacht wordt alles te weten en alleen het te mogen zeggen, en wie daar wat tegen durft inbrengen, reeds tevoren veroordeeld wordt.

Laat ons de betwiste punten goed onder de oogen zien; helder en klaar er over schrijven en oordeelen; van alle kanten de kwesties bezien, en God bidden, dat door eene ernstige gedachtenwisseling heen, het *ware* tot helderheid kome en daardoor de eenheid bevorderd worde. En dat nie alleen door conferenties, alsof enkele broeders het maar eens uitvechten moeten; neen, ieder heeft er belang bij; allen moeten meedenken, meeleven en den gang der worsteling kunnen vo gen. Het is niet de zaak van enkelen; al de kerken hebben er belang bij. Het is geen twistzieke broederstrijd, noch vechten om het *eerst* zijn. Het is hier overtuiging tegenover overtuiging. Het is hier een gewetenszaak van weerskanten.

Men mag niet zeggen: leg eens uw hand op het hart, en zoudt ge dan geen spijt hebben, geschreven te hebben. Men moet gelooven, dat alle die woordvoerders eerst hun hand op het hart hebben gelegd, en daarna hebben geschreven. Men mag niet van elkander onderstellen, dat het boven over het geweten, het beter weten, het hart heen gaat. Neen, ieder zegt, wat hij meent en zich voor God en terwille der kerken verplicht acht te moeten zeggen; al zegt het dan ieder ook op zijne wijze.

Van groot belang is het echter in deze worsteling, dat de strijdende broeders elkander laten zeggen, *wat* zij gezegd hebben en *zooals* zij het bedoeld hebben. Elkander in een verkeerd daglicht stellen, is verkeerd.

En dát, meenen wij, is gedaan in *de Heraut*, toen in de stellingen der Hoogleeraren van Amsterdam publiek de richting is aangegeven van hen, die het met die Broeders niet eens zijn.

Te stellen: wij, Hoogleeraren van de Vrije Universiteit en allen die met ons gelijk denken staan op het goede, Gereformeerde, Bijbelsche standpunt; maar de voorstanders van eene eigene Inrichting der kerken zijn in den wortel ongereformeerd, onbijbelsch, *dualistisch*; — dat is geene juiste voorstelling der strijdvoerende partijen, waartegen wij daarom opkomen, met al de kracht die in ons is, omdat zóó de andersdenkende reeds van tevoren veroordeeld is en dat mag niet.

Gunne *de Bazuin* ons daarover enkele woorden.

Intusschen,

Uw dw.,

T. Bos.

Aan de Redactie van de Baznin.

Hooggeleerde en hooggeachte Professor,

Nu U uwe artikelenreeks Ouders of Getuigen, die ik met belangstelling gevolgd heb, in een 10tal stellingen hebt saamgevat, zij 't mij nog vergund, iets in het midden te brengen.

U schreef als onderschrift bij het door mij in *de Bazuin* van 28 Dec. 1900 ingezonden stuk o. a:

„Ik kom alleen op tegen de „kleinzieligheden en onverdraagzaamheden”, waarmede de invoering van het vroege doopen hier en daar gepaard is gegaan, en die blijkens de geschiedenis in de Gereformeerde leer en practijk hoegenaamd geen grond vinden.

„Misschien heeft Ds. van Dijk dit zelf reeds na lezing van *de Bazuin* van 14 Dec. j. l. ingezien. En in elk geval was hij daarvan zeker overtuigd geworden, wanneer hij het einde der artikelenreeks had willen afwachten.”

Nu, dat kleinzieligheden en overdraagzaamheden in de Geref. leer geen grond vinden, daaraan zal niemand onzer, denk ik, wel ooit getwijfeld hebben.

Ik heb dan 't eind uwer artikelenreeks afgewacht, hooggeachte Professor, maar ben tot mijn leedwezen niet overtuigd, dat U alleen opkomt tegen kleinzieligheden. — U komt feitelijk de tegenstanders van het vroege doopen bijna geheel in het gevlei. —

Ook ontgaat mij de logica van uw zeggen in één en denzelfden volzin van uw onderschrift op mijn ingezonden stuk, dat n.l. Ds. van Dijk in het bestrijden dier kleinzieligen onverdraagzaamheden aan uw zijde staat, en vlak daarop, dat hij tot het zeggen en doen van sommige, „heetgebakerde” menschen het zwijgen doet.

Zoo zegt U dan in één en denzelfden volzin, dat ik (en dat doet U genoegen) met U mede getuig, en dan dadelijk daarop: Ds. van Dijk doet er het zwijgen toe.

Dit gaat waarlijk mijn begrip te boven.

Naar mijn bescheiden meening is het juist anders om. — Ik heb afgekeurd 't kleinzielige, dat er was in 't doen van sommigen uit de Reformatie van '86, maar U heeft ditzelfde niet gedaan in dat van sommigen uit de Reformatie van '34. — Zij 't U anders bekend, dat de kleinzieligheden van sommigen, die tegen het vroege doopen zijn, zich zóó ver uitstrekken, dat ze tumult in het kerkgebouw en beroering in de gemeente brengen.

Waar ik echter wèl van overtuigd ben, is, dat de hoofdzaak, waar 't eigenlijk over gaat, door U niet kan worden ontkend.

Immers U wenschte *dit* argument niet te bestrijden, dat de Sacramenten dienen om het geloof te versterken en dat *daarom* vele ouders *uit hoogachting voor de weldaden Gods* den H. Doop voor hun kindeke vroeg zoeken. Welnu dan, moet die hoogachting niet geprezen, niet aangewakkerd, niet bevorderd?

Na alles wat U heeft bijgebracht, bleef toch de aanvang van art. 56 D. K. O. van volle kracht: *het verbond Gods zal aan de kindren der Christenen met den Doop, zoo haast als men de bediening deszelven hebben kan, verzegeld worden.*

En daarover gaat feitelijk 't geschil.

Nu zegt U aan het einde van uw 6de stelling: de afwezigheid van de moeder berustte op een eeuwenlange gewoonte en niet op eenige theorie.

Daar zegt U m. i., dat onze vaderen het vroege doopen niet hebben voorgestaan uit een *eigen* beginsel, maar zij hebben dat bijgehouden van vroeger, toen ze nog Roomsch waren, ter tegemoetkoming van zwakken op dit punt enz.

Ziet U wel, dat U niet alleen kleinzieligheden bestrijdt, maar hier feitelijk in het gevlei komt dergenen, die zeggen: „dat vroege doopen is R omsch?”

Zouden onze vaderen dan *geen eigen motief* voor het vroege doopen hebben gehad? Dat wil er bij mij met de historie in de hand niet in. Als twee hetzelfde doen (hier: 't vroege doopen) is 't daarom nog niet hetzelfde (doen ze 't daarom nog niet uit een zelfden beweeggrond).

En als U in stelling 9 zegt, dat de tegenwoordig algemeen heerschende gewoonte om 't kind in tegenwoordigheid der moeder te doopen historisch is geworden, en zij niet een gevolg is van de gemoedelijke overweging der Ned. Herv. Syn. van 1817 — dan wensch ik op te merken, dat die gewoonte *niet alleen niet algemeen heerscht*, maar ook de volledige heerschappij niet kan erlangen zoolang als, op uw voetspoor, niet voldaan kan worden aan het verzoek om *dit* argument te bestrijden, dat vele ouders uit hoogachting voor Gods weldaden den H. Doop voor hun kindeke vroeg zoeken. Dan *blijft* feitelijk het vroege doopen onverzwakt staan in zijn kracht.

En waar 't dan een door U zelven toegestemd feit is, dat vóór de 19e eeuw de vroege doop algemeen gewoonte was, daar blijft 't ook een feit, dat vooral mede door de gemoedelijke overweging der Ned. Herv. Syn. van 1817 om de „plechtigheid te verhoogen” 't vroege doopen in onbruik is geraakt.

Met de meeste hoogachting,

Uw dw. dien. en br.,

H. VAN DIJK, V. D. M.

Zwammerdam, 22 Maart 1901.

Nog eens de „wonder-ebbe” in 1672.

Dat er in 1673 eene buitengewone eb en mist heeft plaats gehad bij de Maas, de eb den 2en Augustus, wordt door Fruin en is reeds door v. d. Velde in zijn „Wonderen des Allerhoogsten” als zeker aangenomen.

Dat er ook in 1672 een afgebroken vloed of vervroegde eb is gewrocht, hiervoor pleit het getuigenis der Texelsche zeelieden, die er van spraken volgens den een als „iets wonders” en volgens den ander als iets on-(lees: boven-) natuurlijks.

Volgens „het verhaal bij v. d. Velde is na de eb de groote storm, uit het Zuid-Westen dan, gevolgd. Het verhaal zegt: „en heeft haar *vervolgens eenige* *) dagen lang door zijne stormwinden deels doen vergaan, deels zoo verstrooit en afgemat, dat ze met schaamte hebben moeten terugkeeren, enz.”

Wie die moeite wil nemen om het werk van Jhr. Mr. J. C. de Jonge IIe Dl., 1859, 2e druk, vermeerderd met de nagelatene aanteekeningen van den overleden schrijver, en uitgegeven onder toezicht van Jhr. Mr. J. K. J. de Jonge, na te slaan, zal daar op bldz. 340—343 zich kunnen overtuigen van de tegenspraak der dingen bij de bestrijding der „wonder-eb.”

Om te bewijzen, nader te bewijzen, dat alleen door storm de Engelsche vloot in de landing belet is, zijn bij den 2en druk zeven berichten uit de Opr. Haarl. Ct. van 1672 bijgevoegd, uit de nagelaten aanteekeningen van den overleden schrijver. Nu wil hier het geval, dat juist die zeven berichten alles wat tegen de „wonder-eb” en door de Jonge en door anderen is ingebracht voor een goed deel tevens weerspreken.

Vergelijkt men het verhaal bij v. d. Velde met de zeven berichten uit de Haarl. Ct., alsdan zien wij een helder licht verspreid. En op den Helder èn op Tessel was het gemunt door den vijand. Dat van uit den Helder niet van de eb en Noord-Westerstorm is gemeld, is volkomen hieruit te verklaren, dat de „wonder-eb” en Noord-Wester-storm, die schielijk opkwam, nabij Tessel is geschied.

Fout is het ook om alleen van eene voorgenomene landing bij den Helder te spreken, daar blijkt uit de zeven berichten, dat het niet alleen op den Helder, maar ook op Tessel gemunt was, ja inzonderheid op Tessel, volgens een Engelsch bericht uit Londen van den 22en Juli zelf. Bovendien nog zijn er twee berichten van den 17en en 18en Juli, uit Tessel, dat de vijandelijke vloot aldaar op de kust was. Reeds op den 15en Juli was er, volgens eenige berichten, sprake van, dat een van 's vijands oorlogschepen gestrand en vergaan was en verscheidene schepen masteloos waren geworden, volgens het eene bericht op de hoogte van de Ko gh en volgens een ander veronderstellend bericht op den Haacks. — Een bericht uit Engeland spreekt ook van groote beschadiging aan masten, zeilen en touwwerk.

Ook dit klopt weer opmerkelijk met het verhaal der „wonder-ebbe” bij v. d. Velde; „en daarenboven door de sterke Noord-Westen-wind pleegt gestijft te worden, terstond tegen stroom en wind doen veranderen en het water voor den ordinairen tijd, door zijn machtigen arm zoo krachtig doen ebben, dat des vijands schepen *als pijlen uit een boog met zeil en al werden teruggedreven.* *) Denken wij nu hiermede in verband het stranden, masteloos worden enz.

Nog is hier op te merken, dat er in de berichten niet alleen van storm, maar ook van „hard” weer gesproken wordt. En dat de Jonge op bldz. 343 aanhaalt de woorden van Engeland's Grootkanselier bij het openen van het Parlement, in het begin des volgenden jaars, waarin hij zich gedrongen voelde te verklaren: „dat het buitengewone (volgens eene andere vertaling: *mirakelen* *) van) stormen *en onweders* *) waren, die in den verleden zomer de Hollandsche zeekusten voor eene landing beveiligd hadden.”

Vijanden van onze godzalige vaderen hebben hen om hun geloof aan de „wonder-ebbe” bespot als onnoozele lieden en wonderzuchtigen.

Doch treffend is het hier op te merken, hoe de wondervrees hier zelfs een zoo achtingswaardig man als Groen parten heeft gespeeld, want hoe anders is het mogelijk te verklaren, dat Groen hier op de tegenstrijdigheden van een de Jonge kan gaan bouwen?

Voor ons is er slechts eene oplossing voor hoe het komt, dat men hier in het bestrijden van het feit der „wonder-eb” zich zoo „los” heeft kunnen gedragen, en wel deze, dat hier als ten voorbeeld de oorzaak is, dat de Godzaligheid en haar nut zoo lichtelijk bij de mannen van geleerdheid en van de wetenschap komt achter te staan bij hunne redeneeringen.

Gereformeerd zijn, wetenschappelijk zijn, goed! maar in de eerste plaats zij en blijve de Godzaligheid!

Zij en blijve daartoe de Heere God ons en velen ten goede nabij!

Ds. C. J. WESSELS.

Dwingeloo, April 1901.

*) Ik cursiveer.

Aan de Redactie van „De Bazuin”.

Geachte Redactie,

Het stuk, getiteld: „Ter Inlichting” van Ds. C. C. Schot Cz., Deputaat naar Art. XIII D. K. voor Overijsel, is door ons met opmerkzaamheid gelezen. Dat het ons eenig nieuw licht heeft gebracht, kunnen wij niet zeggen. De mededeelingen van den heer M. Ubbens, Penningm. Art. 13 D. K. voor Groningen (zie *De Heraut* No. 1212) zullen het Ds. Schot wel duidelijk gemaakt hebben, dat het ZEerw. aan voldoende inlichtingen ontbrak, om een juist oordeel over het punt in quaestie te kunnen vellen.

Ds. Schot beschuldigt de Deputaten van Zuid-Holland, dat zij hunne bevoegdheid zijn te buiten gegaan, door te doen wat het werk der Generale Deputaten is. Deze beschuldiging noemen wij ongegrond.

De Deputaten van Zuid-Holland hebben bericht ingezonden aan de Generale Deputaten, dat de kerken van Zuid-Holland, wegens aanzienlijke verhooging van uitgaven, niet meer dan f 500,— zouden kunnen opbrengen aan de Generale Kas voor het jaar 1900—1901. Het hoogtepunt (niet het „hoogste punt”, zetfout van *De Heraut*) was h. i. bereikt.

Nu moet men weten, dat de kerken van Zuid-Holland ten vorigen jare waren aangeslagen op f 720,—. En ofschoon zij eene verhooging van uitgaven in eigen kring hadden van f 1600,—. zegge f 1600,—, hebben nochtans Deputaten gemeend geen steun te moeten aanvragen, maar nog f 500,— steun te moeten aanbieden.

Zijn ze daarin hunne bevoegdheid te buiten gegaan?

Hebben ook niet de Deputaten voor Overijsel vastgesteld, wat de kerken in hunne Provincie zouden kunnen doen, en welke som zij dientengevolge uit de Generale Kas dienden te ontvangen? En toch konden deze kerken nog ('t is voor een gewoon mensch wel wat onbegrijpelijk) den omslag van f 640,— aan de Gen. Kas voldoen.

Aan zoodanig „spelen met woorden” doen wij in Zuid-Holland niet mee. Voorts heeft Ds. Schot ons er aan herinnerd, dat in Art. 163 der Acta van Middelburg de draagkracht der Provinciën is aangewezen. Doch daarmede heeft hij het zwaard tegen zichzelven gekeerd. Immers, volgens Art. 163, waarin Overijsel is gezet op 8 procent, zouden de kerken dezer Provincie met hare *tien* predikants-weduwen, niet meer mogen aanvragen uit de Gen. Kas dan de som van ongeveer f 1100,—, terwijl zij hebben aangevraagd f 2805,50, zegge f 2805,50!

Volgens datzelfde Artikel hadden de kerken van Zuid-Holland van de andere Provinciën kunnen vragen een som van ongeveer f 5000, wijl zij meer dan *een vierde* van al de emeriti-predikanten etc. voor haar rekening hebben.

Hadden zij echter dien weg bewandeld, dan zou de Regeling van 1896 reeds in 1898 onuitvoerbaar zijn geweest.

Volgens den rooster van Art. 163 staat Zuid-Holland op 18 procent. Welnu, Zuid-Holland betaalt, zie de berekening van den heer Ubbens, ruim 28 procent.

Is het nog niet voldoende?

In de Provincie Gelderland doet men nog altijd, alsof de oude Regeling nog bestaat. Men houdt in de kerken collecten voor de verzorging naar Art. 13 D. K. Drie collecten waren volgens besluit der Geld. Prov. Synode in 1900 voldoende. Zoo ging het vóór 1896 ook. Ofschoon er volgens de Regeling van 1896 minstens *zes* collecten moeten worden gehouden, daar de uitgaven meer dan verdubbeld zijn.

Maar worden nu de drie collecten in de Prov. Gelderland gehouden? *De Geldersche Kerkbode* van 26 Jan. j.l. geeft het antwoord. In de Classe Zutphen bleven 5 collecten achter. In de Classe Apeldoorn 18 collecten. In de Classe Arnhem 14 collecten. In de Classe Tiel 10 collecten. Terwijl de Classe Harderwijk in het geheele jaar maar f 81,42⁵ opbracht.

't Is wel gemakkelijk. Het ontbrekende wordt maar uit de Generale Kas aangevraagd. Terwijl de Prov. Gelderland zelf maar f 1480,— bijeenbrengt, vraagt zij uit de Generale Kas een steun van f 1500,—. Is het dan wonder, dat het met de Verzorging naar Art. 13 D. K. vastloopt? Hadden de Generale Deputaten niet tegen zulke hooge aanvragen moeten protesteeren?

Verbeeld u: de kleinste kerk in de Classe Leiden draagt per jaar nog meer bij voor Art. 13 D. K., dan de gansche Classe Harderwijk in 1900 heeft gecollecteerd.

Het wordt tijd, dat deze feiten publiek gemaakt worden.

Onzen dank aan Ds. Schot, dat hij er ons toe noodzaakt.

*) Ik cursiveer.

Ter wille van onze oude dienaren, en van de weduwen en weezen onzer in den Heere ontslapen ambtgenooten ware het toch zoo gewenscht, dat de Regeling der Synode van Middelburg van kracht konde blijven. Verandering daarin belooft in geenen deele verbetering te zijn." „Nervus rerum" blijft toch het geld.

En de Regeling van 1896 behoeft niet veranderd te worden, indien maar *al* de kerken *alle* krachten inspannen, om er aan te voldoen.

't Is een eerezaak voor onze kerken, dat vergete men niet.

Wee harer, indien hare oude dienaren en hare predikants-weduwen en weezen moeten klagen bij den Heere Zebaoth, wijl er niet voldoende in hunne nooddruft wordt voorzien.

Het Moderamen der Deputaten in Zuid-Holland,
E. DOUMA, *Voorz.*
W. B. RENKEMA, *Secret.-Penningm.*
Rijnsburg, 15 April 1901.

Boekaankondiging.

Zijn uitgang te Jeruzalem. Meditatiën over het lijden en sterven onzes Heeren door Dr. A. Kuyper. Amsterdam, Boekhandel voorheen Höveker en Wormser.

Aankondiging van deze meditatiën staat met warme aanbeveling gelijk. Zij zijn rijk aan leering en vertroosting, spreken tot verstand en hart beide, en bieden aan ouden en jongen, aan armen en rijken, aan aanzienlijken en geringen eene kostelijke, waarlijk stichtende lectuur. Het lijden en sterven van onzen Heere Jezus Christus wordt er treffend in geteekend en de kracht en waarde ervan in helder licht gesteld. Mogen deze overdenkingen aan alle lezers tot rijken zegen verstrekken.

—

Gods kinderen van Ur door J. H. Feringa. Met illustratiën door Chr. Koppenol. Amsterdam, Boekhandel voorheen Höveker en Wormser.

Dit werk van Ds. Feringa begroeten wij daarom vooral met groote ingenomenheid, omdat het onze aandacht heenleidt naar een veld van studie, dat hier te lande spaarzaam ontgonnen wordt en toch voor de kennis des Ouden Testaments van het hoogste belang is. Door de Assyriologische en Egyptologische onderzoekingen is de oudheidkunde, de plaats- en landbeschrijving, de geschiedenis enz., welke in de boeken des Ouden Verbonds voorkomen, op tal van punten toegelicht en verhelderd. Ds. Feringa heeft geen tijd, geen moeite, geen kosten ontzien, om zich van die nieuwere onderzoekingen op de hoogte te stellen. Hij bezocht vele bibliotheken en musea, raadpleegde tal van geleerden, bestudeerde eene menigte werken en gunt ons in de Inleiding in deze zijne werkkamer een bescheiden blik. Onder al de namen, daar vermeld, ontbreekt er een, die niet vergeten had mogen worden, n. l. de naam van mijn ambtgenoot Prof. M. Noordtzij. Hij is de eenige, die hier te lande van Gereformeerde zijde deze Oostersche studiën sedert jaren beoefende en de resultaten van zijn onderzoek in verschillende, ook buiten onzen kring gewaardeerde, redevoeringen tot kennis bracht van het publiek. Jammer, dat Ds. Feringa van deze studiën van Prof. Noordtzij geen kennis schijnt te hebben gedragen. Tal van gegevens, door Assyriologie en Egyptologie aan het licht gebracht en thans ook door Ds. Feringa verwerkt, zijn reeds vroeger door Prof. Noordtzij ter toelichting en bevestiging van het Oude Testament aangewend. Inderdaad vloeit uit de oude rijken van Assyrië en Egypte in rijke mate de stof ons toe, om de geloofwaardigheid en betrouwbaarheid der Schrift tegen hare bestrijders te handhaven. Ds. Feringa licht uit die nieuwe bronnen verschillende gedeelten der H. Schrift toe, den tijd van de aartsvaders, van Jozef in Egypte, van de wetgeving, van de koningen enz., en bezielt dien ouden, lang vervlogen tijd in menig opzicht met een nieuw leven. Hij stelde zich daarbij ten doel, om de wetenschappelijke stof populair te verwerken en koos zich Hofdijk tot voorbeeld. Of hem deze moeilijke taak in allen deele gelukt is, valt te betwijfelen. Men schiet er zoo licht aan den eenen of aan den anderen kant bij te kort. Deskundigen, zooals Prof. Noordtzij, mogen beoordeelen, of alwat uit de nieuwe bronnen van Assyrië en Egypte wordt medegedeeld, reeds genoegzame zekerheid bezit. En de lezers, voor wie het bestemd is, mogen uitmaken, of de vorm in allen deele voor hun bevatting geschikt is en het aangename steeds met het nuttige is gepaard. Maar dat alles neemt niet weg, dat wij dit werk van Ds. Feringa van harte welkom heeten, dat wij het als een bewijs van het ernstig en ijverig onderzoek van den Schrijver zeer hoog schatten, dat er menige toelichting en verklaring aan te ontleenen is bij het lezen van de boeken des Ouden Testaments en dat wij er daarom gaarne een ruim debiet aan toewenschen.

—

De authentieke tekst der Liturgische geschriften gehandhaafd tegen Prof. Dr. M. A. Gooszen door Dr. H. H. Kuyper, Hoogleeraar aan de Vrije Universiteit. Amsterdam 1901.

In deze interessante studie tracht Prof. Kuyper aan te toonen, dat de uitgave van de Liturgische geschriften, door Prof. Rutgers en hem bezorgd, dien tekst bevat, welke op last der Dordtsche Synode is vastgesteld en daarom te gelden heeft als de authentieke tekst. Wel is waar heeft de Dordtsche Synode deze vaststelling niet zelve ter hand genomen Ook is het niet volkomen duidelijk, welke Commissie de 35 correcties in de editie van 1611 heeft aangebracht. Zelfs is er van den herzienen tekst geen officieel bericht aan de kerken gedaan noch eene uitgave in het licht gezonden. En de revisie zelve bestond in kleine wijzigingen en bedoelde alleen, om eenparigheid in de lezing te brengen. Maar met deze door Prof. Kuyper zelven aangegeven restricties is er zeker weinig in te brengen tegen de conclusie, dat de uitgave van Prof. Rutgers en Kuyper, behoudens kleine veranderingen, den tekst teruggeeft, gelijk die op last der Dordtsche Synode is vastgesteld. Als bijlage voegt Prof. Kuyper aan dit betoog eene korte bespreking toe van de juiste formuleering der tweede en derde doopvraag. Hier erkent hij zelf, dat de juiste lezing niet volkomen vaststaat, dat wij voorshands niet verder dan tot eene hooge mate van waarschijnlijkheid kunnen komen, en dat er met name tegen de gangbare lezing van de tweede doopvraag moeilijkheden bestaan, die niet zoo maar ineens uit den weg zijn te ruimen. Niet anders bedoelde schrijver dezes, als hij in *de Bazuin* van 1900, N°. 16, op deze tweede doopvraag, in verband met de vondst van Dr. van Langeraad, de aandacht vestigde. Van bestrijding was geen sprake; nog minder dan bij Ds. Barger, die in de *Kerkel. Courant* van 12 April j. l. terecht tegen de van hem gegeven voorstelling opkomt. Alleen veroorloofde hij zich, op te merken, dat „wij ten aanzien van de officieele lezing van de tweede doopvraag nog in het onzekere verkeeren." En hij voegde er aan toe: „Voor de Commissie, door de Synode te Groningen ten vorigen jare benoemd, om den authentieken tekst van de Formulieren van Eenigheid en van de Liturgie na te zien, wordt dit een belangrijk punt van onderzoek." Ook na de historische studie van Prof. H. H. Kuyper blijft dit woord zijne kracht behouden.

BAVINCK.

ADVERTENTIËN.

Ondertrouwd.
G. VAN GOOR,
Ben. H. d. Chr. S. te Schoonebeek
EN
A. BAKKER
BUNSCHOTEN,
11 April 1901.
Eenige kennisgeving.

Voor de zeer talrijke blijken van belangstelling, ons betoond bij de herdenking onzer 25-jarige Echtvereeniging, zeggen wij bij dezen hartelijk **dank.**

M. DE JONGE Jz.
C. F. DE JONGE—DE RIJCKE.
GOES,
17 April 1901

PSALM 103 : 1 en 2.
Op 26 April 1901 hopen D. V. onze geliefde Ouders
O. Koedijk
EN
T. Tensen
hunne ***40-jarige Echtverbintenis*** te gedenken.
Hunne dankbare Kinderen en Kleinkinderen,
Uit aller naam,
W. KOEDIJK.
BROEK OP LANGENDIJK.

Op 31 Maart j. l. overleed, in de volle verzekerdheid des geloofs, te GRAND RAPIDS, MICHIGAN, onze geliefde Vader, Grootvader en Overgrootvader
Johannes Wilhelm Scheffer,
oud 83 jaar. Vroeger woonachtig te KAMPEN.
Uit aller naam,
A. C. W. SCHEFFER,
te HARLINGEN.

Heden morgen omstreeks 5½ uur overleed, na een geduldig lijden, in den ouderdom van 70 jaren en ruim 8 maanden, onze waarde Broeder en Behuwd-broeder
Roel Hendriks Zijlstra,
sedert 3 Februari 1897 weduwnaar van HILTJE EGBERTS VAN DER MEER.
De gerechtigheid van Christus was de grond van zijn geloof.
Uit aller naam,
J. H. ZIJLSTRA.
OOSTERMEER,
5 April 1901.
Algemeene kennisgeving aan Vrienden en Bekenden.

Voor de eerste maal sedert de stichting onzer gemeente nam de Heere een der broederen des Kerkeraads door den dood uit ons midden weg.
Onze mede-Opziener
Gerrit Jan Averdijk
overleed in den ouderdom van 84 jaren, nadat hij slechts twee jaren onze gemeente in het ambt heeft gediend.
Wij hopen, dat hij is ingegaan tot de ruste, die er overblijft voor Gods volk.
Namens den Kerkeraad der Gref. Kerk,
J. J. STEINHART, *Praeses.*
GES. PRUIS, *Scriba.*
WIJHE,
10 April 1901.

Na een geduldig en kalm lijden van ruim twee jaren, nog zeer onverwacht ontslapen, mijne geliefde Dochter
SIJTSCHE,
in den leeftijd van ruim 14 jaar.
De Heere doe ons in dezen zwaren weg van beproeving stille zijn en het geloof in de zaligheid der geliefde ontslapene temperen onze droefheid.
De diepbedroefde Vader,
J. A. DE WALLE.
FERWERD.
13 April 1901.

Heden overleed, na eene kortstondige ziekte van slechts vijf dagen, onze geliefde Moeder, Behuwd- en Grootmoeder
Trijntje R. Romkema
laatst Wed. van P. H. HETTEMA, in den ouderdom van 73 jaar en ruim 4 maanden. Zwaar valt ons deze slag, doch de zalige hoop, dat zij is ingegaan in de eeuwige rust, lenigt onze smart.
De diepbedroefde Kinderen, Behuwd- en Kleinkinderen,
M. SMILDE—ROMKEMA.
R. L. SMILDE.
WED. H. HETTEMA—TROELSTRA.
J. B. HOLTROP.
Y. HOLTROP—ZIJLSTRA.
JOURE,
13 April 1091.

Heden overleed, na een langdurig doch geduldig lijden, in de vaste hope des eeuwigen levens, onze geliefde Echtgenoote, Moeder en Behuwdmoeder
Tonia Grootoonk,
in den ouderdom van ruim 67 jaar.
Uit aller naam,
M. DE GRAAF.
KAMPEN,
17 April 1901.

Aanbesteding.

Op Vrijdag **3 Mei e. k.,** des namiddags ten **één ure,** zal door het Bestuur van **'s HEERENLOO** te ERMELOO in het openbaar worden aanbesteed:

Het bouwen van ziekenhuis enz.

Locale aanwijzing op den dag der aanbesteding des voormiddags ten **elf ure.** Teekeningen en bestek zijn tot ***f 2.50*** per stel verkrijgbaar ten Kantore der Stichting.

De aanbesteding heeft plaats op 's »HEERENLOO." Inlichting verstrekt de Directeur.

Pinksterfeest
Zondagsscholen.

Wie voornemens is met het a. s. Pinksterfeest aan de kinderen een boekje te geven, wordt daartoe aangeboden:

Stichtelijke rijmen	104	blz.
Uit de macht des satans tot God	72	»
Twee jongens uit het volk met een plaatje	83	»
De slaap des rechtvaardigen met een plaatje	27	»
Het uilengekras, met een plaatje	24	»
De vondeling » » » »	56	»
De kleine verteller	61	»

Deze 7 boekjes, 427 bladz. voor 40 cent **franco** thuis, na inzending van het bedrag aan ZALSMAN te KAMPEN.

Bij ZALSMAN te KAMPEN verscheen:

CALVIJNS INSTITUTIE
OF
onderwijzing in den Chr. godsdienst.
Tweede druk, 3 deelen ***f 6,00***
in 3 nette banden ***f 7,50.***

DR. A KUYPER zegt van dit werk in »*Uit het Woord.*" 1e serie 3e deel. Tweede druk. Bladz. 169:

CALVIJNS woorden halen we aan uit de vertaling van zijn ***Institutie,*** die in 1865 bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen. Deze uitgave kunnen we niet genoeg aanbevelen. De titel luidt: JOHANNES CALVIJNS ***Institutie of onderwijzing in den Christelijken godsdienst.*** De overzetting is uitnemend geslaagd. Er is geen werk, dat Calvijns Institutie in diepte van opvatting, omvattendheid van blik en volheid van godzaligen, stichtenden geest overtreft.

Eindelijk gevonden!

Zonder eenige muziekkennis kan men met behulp van dit Wonderklavier alle Psalmen en Gezangen volgens het bijgevoegde Koraalboek in *volle accoorden*, zelfs in zeven verschillende toonaarden spelen.

Onmiddellijk op het eerste gezicht.

Geen letter- of cijferaccoordmethode, geen automaat. Kan op elk Orgel of Piano gebruikt worden.

HET WONDERKLAVIER.

Alleenverkoop voor Nederl. en Koloniën

JOH. DE HEER,

Orgelhandel, ROTTERDAM, Noordmolenstr. 71.

Vraag Prospectus gratis en franco.

DE KAMPER BOEK- EN STEENDRUKKERIJ van ZALSMAN
is het ***beste adres*** voor ***alle soorten drukwerk.***
Rekeningen, nota's, kwitanties, briefhoofden, briefkaarten, enveloppes, advieskaarten, naamkaartjes, wissels, circulaires, programma's enz. enz. worden net, vlug en goedkoop franco geleverd door het geheele rijk

Zeldzaam Koopje.

JAN LUIKEN's WERKEN,
8 deelen fonkelnieuw 1572 blz druks, bevattende ruim 480 plaatjes. Prijs der 8 deelen ***f 4.*** Thans zoolang de voorraad strekt voor slechts ***f 1*** de **8 deelen.** Franco thuis na ontvangst van postwissel aan den Uitgever VAN DER SCHALK & VAN DIJL te *Dordrecht.*

Bij den Uitgever G. PH. ZALSMAN te *KAMPEN* verschijnt:

De Vlugge Franschman,
of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Fransch te leeren lezen schrijven en spreken. 7de druk **50** ct

De Vlugge Duitscher,
of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Duitsch te leeren lezen schrijven en spreken 4de druk **50** ct

De Vlugge Engelschman,
of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Engelsch te leeren lezen schrijven en spreken. 7de druk **50** ct

De Vlugge Italiaan
of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Italiaansch te leeren lezen, schrijven en spreken 3de druk **50** ct.

De Vlugge Spanjaard,
of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd, Spaansch te leeren lezen schrijven en spreken. **50** ct.

De vlugge Latinist.
Eene handleiding voor hen, die door eigen oefening zich de Latijnsche taal wenschen eigen te maken 2de dr. **75** ct.

De Accurate Boekhouder
of handleiding om, zonder onderwijzer, in weinige uren het gewoon en dubbel of Ital. Boekh. te leeren. 3de dr. **50** ct.

Handboek voor iedereen die Fransch leert
Volledige voorstelling van de uitspraak van alle Fransche woorden, zooals deze tegenwoordig door de beschaafde wereld te Parijs uitgesproken worden. f **1,00.**

Nieuw Catechisatieboekje!

Zooeven verscheen:
Kort Begrip
VAN DE
Goddelijke Waarheden.
Ten dienste van het Catechetisch Onderwijs
DOOR
J. H. DONNER.
Prijs 15 Cents.

Op veler verlangen heeft de Schrijver zijn bekende 4-tal Vragenboekjes met nog één vermeerderd, dat het midden houdt tusschen het »Eenvoudig onderricht" en de »Goddelijke Waarheden."

H.H. Predikanten en Godsdienstonderwijzers, die geen present-exemplaar ontvingen, gelieven een exemplaar ter kennismaking te verzoeken aan den Uitgever

D. DONNER te Leiden.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:
Aan Contributiën:
Door den heer J. Siegers te Vlissingen f 25, door Ds. A. L. Ruys te Ooltgensplaat f 14, door den heer G. A. Scheffel te Culemborg f 25, door den heer P. van Loon Az. te Gaastmeer: uit Heeg f 52,50, uit Gaastmeer f 4, samen f 56,50, door Ds. A. Boekenoogen te Apeldoorn f 102

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit:)
Van de Geref. kerk te Zwolle f 75,43, van idem te Overtoom f 44,90½ van idem te Hilversum f 28,90 en een Pruis. Thaler, van idem te Roskoop (½ coll.) f 10,10½, van idem te Haerswoude f 10,74, van idem te Hillegom f 4,67½, van idem te Katwijk a/d R. f 5,18½, van idem te Katwijk a/Z f 7,50, van idem te Koudekerk f 2,96½, van idem te Leiden C f 8,67, van idem te Leiderdorp f 11,45, van idem te Noordwijk a/Z f 3,86, van idem te Rijnsburg f 10, van idem te Sassenheim f 5, van idem te Voorschoten f 6,81, van de Jongel. Vereen. te Avereest f 2,08.

Aan Schenkingen:
Door Ds. G. W. E. Ploos van Amstel te Zwolle, van K. te Z. f 10, door Ds. T. H. Woudstra te Leiderdorp (voor de Theol. fac.) f 11,50, uit de Catech. satibus van Ds. W. f 3, samen f 14,50

Voor de Bibliotheek:
De authentieke tekst der Liturgische geschriften gehandhaafd tegen Prof. Dr. M. Gooszen, door Dr. H. H. Kuyper. (Van den schrijver)
Zijn uitgang te Jeruzalem, Meditatiën door Dr. A. Kuyper. (Van den schrijver)

S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

VOLKSHARMONIUMS
voor één dubbeltje daags.

Vraag uitvoerig Prospectus en prijzen gratis.

Eenig adres: JOH. DE HEER, Rotterdam Noordmolenstr. 71.

Behalve mijne bekende duurdere fabrikaten, heb ik nu degelijke
ORGELS
ontvangen, in eenvoudige doch sierlijke kasten, degelijk van constructie en verrassend van toon, in **20** verschillende soorten, van af *f* **40,—** en hooger.

Geen draaiorgels of automaten, doch daar er een Handleiding voor zelfonderricht gratis wordt bijgevoegd, is elkeen in staat om het te leeren. Levering franco Station, met 5 jaar garantie en fraaie geborduurde toetsenlooper.

Termijnbetaling van af f 3 's maands.

Dus voor een dubbeltje daags een geheel gelukkig gezin.

Stoomdruk van ZALSMAN te KAMPEN.